

দারিদ্র্য বিমোচন ও মানবাধিকার প্রতিষ্ঠা কমনওয়েলথের রক্ষাকবচ

কমনওয়েলথ হিউম্যান রাইটস্ ইনিশিয়েটিভ

Development Research Network

ডেভেলপমেন্ট রিসার্চ নেটওয়ার্ক (ডি.নেট)

evsj v ms`ci tYi fwgKv

Kgbl tāj_ wDg`vb ivBUM& BwbktqUf (wGBPavi AvB) KZR cKvkZ wDg`vb ivBUM A`U tcrfMU`BivM`Kkb: G Zinj mg`vb di w` Kgbl tāj_ cōZte`bwU cov tkl Kti Avgvi g`bi cōg AbfWZ ntj v eBUi evsj v Abjv` nlqv `iKvi | KviY evsj v`k Ges fvi tzi wecj msL`K evsj v fvlvflx gvbewaKvi Kgr` mavi Y gvb | cōZte`bwU m`útk`Rvb tZ cvi t j mevB DcKZ ntZ cvi tZb | t`wi bv Kti Avgv wGBPavi AvB-Gi cKí mgšqKvix t f`tUk bvtqtki m` cōZte`bwU Abjv` i e`vcv ti thvMvthvM Kvi | Avgv`K AevK Kti w` t q t f`tUk bvtqk w el quU`k mgvb „i`Zi w` t q cōq Zvr`YK fite wW.tbU`K cōZte`bwU Abjv` I cKv`ki vj wLZ AbgwZ cvWtq t` b | Gici `N` b a ti P t j Abjv` i Kvr | Zvici m`úv` bv | Aet`kl cōZte`bwU evsj v fvlvq cKvkZ nt`Q 2007 m` t j i Agi GK`k RvZxq M`stgj vq | GwU Zvrch`Y`

GKwU K_v Avgiv cōqk `iwb, `wi`* wbtq Kv`Ri tP`q evMvo`f tewk nt`Q | A`tb`K Avevi GK_vl etj b, `wi`* GK ai`bi emYR` DcKiYI e`U | Gme K_vi mZ`Zv tNviYv Ki`tZB thb cW_extZ `wi`* gvb`li tgvU msL`v te`oB P t j t Q | AvšRv`ZK I RvZxq Dbq`b ms`v Ges mi Kvi mgn `wi`* w etgvP`tb ōbi - j mō cōPón Pwij t q hv`Q | wKš` Kw``Z dj v dj cvl qv hv`Q bv | KviY tevang GB th, A_`wZ I mgv`R KvWtgvMZ ms`vi Qvov `wi`* w etgvP`bi tKvb cōPónB Kv`Ri ntZ cv`ti bv | w el quU`k h_vh_ „i`Zi w` t q KvWtgvMZ ms`v`ti i bvbv g`Wj cW_exi t` t k t` t k w`f b`mg t q ci`w`Z ntq`Q | GL`bv G ai`bi ci`x`v wbi`v Pj t Q | G i KGB GKwU cōPón ntj v gvbewaKv`ti i `w`tkvY t`_tK `wi`*`tK wetePbv Kiv |

GB cōZte`tb gvbewaKv`ti i `w`tkvY t`_tK `wi`* w etgvP`bi w el quU wbtq w`wi Z Avtj vPbv Kiv ntq`Q | cōZte`tb L`eB tRv`v t j v f`vte D t j -L Kiv ntq`Q th, Kgbl tāj t`_i Kv`Rwii Zv I f`w el`r w`f`P Ki`te GB `w`f`w`i ev`evq`ti Dci |

GB cōZte`bwU cv Kti Kgbl tāj t`_i m`m` i vó`wntm`te evsj v`k I fvi tzi evsj v fvlvflx gvbewaKvi Kgr` gvbewaKv`ti i Avt` v j b `wi`* w etgvP`bi m`v`_ m`ú`³ Ki`Z Avt`iv D`k` ntj Avgv` i cōPón mdj nte |

cōZte`bwU i Abjv`, m`úv` bv I cwi gvR`vq hvii v m`ú`³ w`Q t j b, Zv` i mevi cōZ Avgvi KZÁZv |

Abb` ivqnvb
w`e`f`x cwi Pj K, wW.tbU
tde`qwi 2007

Bstiri ms-i tYi fngKv

Kgbl tāj t_ we`gvb we`Z cwi mti i `wi`a wbgfj AwaKvi wfwEK cxiZi Dci
i`Zpivc Kti iwPZ mgqvcthvMx GB cōZte`btK gvbemaKvi KgrPv
wbtm`tn`VMZ Rvbvteb| 1991 mvtj AbpōZ Kgbl tāj_ miKvi cōvbt`i
m`sj b (wGBPI wRGg)-G MpxZ ōnvi tī tNvl Yvō-i 10 eQi AwZμvš-ntqtQ|
G Ae`vq mKvmb I gvbemaKvi welqK Kgbl tāj t_i wR`tgšw K bwiZgvj vi
Avtj vtK `wi`a tgvKvtej vq Kgbl tāj t_i Awfcōq I mŋlgZv chŋj vPbv Kiv
AZ`š- i`ZcYŋ GB cōZte`tb AvbōmbKfvte evMvo`fcY©Kgbl tāj_ Ges
GLv`b emevmiZ wecj RbtMvōxi ev`e Rxebhvīvi gvšS weivRgvb weeZKi
e`eavb mnRfvlvq Ztj aiv ntqtQ| Kgbl tāj_ Rfo wKfvte gvbemaKvi
cōZōvi welqU`tk Dtcŋlv Kiv nt`Q Zv AKvU` cōvYmn GB wi`tcvU` i`tZj m`½
Ztj aiv ntqtQ| Kgbl tāj_ fj` m`m` t`k_ tjv AvšRŋZK gvbemaKvi
msμvš-weirfbPir` I tNvl Yvq `ŋi I Abtgr`b Kivi ci wR wR t`tk Zvi
ev`evq`bi tŋt` KZUv Avšwi K tm welqU` GB cōZte`tb cKvk tctqtQ|
Kgbl tāj_ fj` t`k_ tjv weirfbAvšRŋZK gvbemaKvi welqK Pir` I mbt`
`ŋi I Abtgr`bi gva`tg A½xKvive× Ges Kgbl tāj_ t`tkI welq_ tjv
ev`evq`bi ZvM`_ vKvi cti I t`k_ tjv wKfvte tKšktj Zv`i `wqZ Gwōtq
hvb tmK_vl cōZte`tb Dtj -L Kiv ntqtQ| Avgv`i Rbc`_ tjvi Aaxb mybw`
wKQzRbtMvōxi gvbj `el`tg`i wKvi Ges Zv`i tK `wi`a emevm Ki tZ nt`Q|
Zv`i Ae`vi cwi eZfb mvgvb`B c`tŋc MōY Kiv ntqtQ| Kgbl tāj_ fj`
t`k_ tjvZ mšym I tkvlY AvtRv eū gvbt`i KvQ cōZw`bi ūgwK wntmte
weivRgvb|

GB cōZte`tb cKvkZ DtōMRbK cwi msL`v`bi cōZ wGBPI wRg 2001-Gi
Aek`B mvov t`qv DtpZ| Gtŋt` cōgZ Kgbl tāj_ miKvi cōvbt`i `ŋKwZ
t`qv cōqvRb th, `wi`a welqUB gvbemaKv`i j`Nb| wōZxqZ A_ŋwZK,
mvgwRK I mvs`wZK AwaKvi mgnt`K AMōwaKvi w`tq cōmw`K bwiZgvj v MōY
Kti GKwU kw`kvj x Kvhe`Yvj x MōY Kti nvi tī tNvl Yv Avšwi KZvi m`½ ev`-
evq`b A½xKvi cpe` Kivi we`kl cōqvRb t`Lv w`tqtQ| Kgbl tāj_ Zvi
m`m` t`i m`½ Dō m`uKŋK Aek`B_ i`Zj w`tq_ v`tk| wKš`m`m` fj` RwZmgŋ
I Zvi bvmwi Kti i gvšS weivRgvb `el`g`tk enj t`tL GB m`uK`eRvq ivLv
m`e bq| Gtŋt` mvdj` ARfb I cōmw`K Awfcōq ev`evq`b Kgbl tāj_ tK
AvšRŋZKfvte Ggb GKwU ms`v wntmte KvR Ki tZ nte, hv Avcvgi `wi`a
RbM`Yi ewj ō KŪ` t wntmte KvR Ki te Ges G j`ŋ` m`kxj mgvR, AbKj
D`v`ebx kw` I Awf`Zvi mgšq NŪvte|

gvMŋi U tibi m
cōvb, AvšRŋZK Dct` ōv Kvgkb
wGBPAvi AvB

www.tbU cwi wPwZ

2001 mvtj gybeZvev`x, mykwwfjZ, tgavex, `i`kx, mvrnx I wBR wBR tckvq mycZwZ KtqKRb Zi`Y GK AbvbpmbK `evfKi gva`tg `wi`a wetgvPb I A_`wZK Dbqtb Z_`c`w`w`f`w`E`K Mtel Yv cZwZv wW.tbU (tWtfj ctgU wi mvP`tbU qvK)-Gi Rb`f`b`l wW.tbU-Gi `k`n`j`v, Ggb GKwU mgvR cZwZv Kiv, thLvtb Z_` I Avb `wi`a wetgvP`bi j`f`l` mgv`Ri mKj c`f`l`i mgAskMh`f`Yi gva`tg m`u` AvniY I Zvi m`l`g eE`tb Ae`vb ivL`t`Z m`f`l`g n`e`l` GB cZwZv`bi j`f`l` n`j`v, Z_` I Av`f`bi gva`tg `wi`a wetgvPb, A_`wZK c`w`x` m`y`w`D`Z I kwS-cZwZv`i D`f`i`k` Mtel Yvg`j`K I `Z ev`evq`b`th`M` w`f`b`d`K`v`h`R`i` K`g`h`P` M`h`Y` K`i` evs`j`v`k` I Gi mxgvbvi evB`ti G`f`l`i` GKwU Ab`Z`g cZwZv`b`i n`t`m`te Awef`Z` n`l`q`v` i`i`i` w`f`k` Dbq`tb`i` R`b` Z_` I thvM`f`h`M` c`h`y`i` I ci Mtel Yv KivB` wQj wW.tbU-Gi mKj Kg`R`v`f`E`i` t`k` `e`y`w`Q`j`v`|

cieZx`R`v`j` Gi K`v`R`i` cwi`va` Av`f`v` w`-`Z` n`t`q`Q`| Z_` I thvM`f`h`M` c`h`y`i` gva`tg `wi`a` wetgvP`bi` f`l`i` wW.tbU-Gi` cyL`v`b`c`y`L` w`e`k`-l`Yag`M`tel`Yv` evs`j`v`k`m`n` w`e`k`i` m`s`u`k`-o` g`n`j`i` i`w` Av`K`l`Y` K`i`Z` m`f`l`g` n`t`q`Q`| e`Z`g`v`b` Gi` c`A`ew`l`R` cwi`K`i` b`v` O`w`g`k`b` 20100-Gi` Av`l`Z`v`q` wW.tbU` Q`q`U` m`y`w` `t`f`l`i` w`f`b`d`M`tel`Yv` I` c`K`i` cwi`P`v`j` b`v` K`i`t`Q`| f`l`i` `t`j`v` n`j`v`:

- Z_` I Avb AwfMg`Zv
- evwYw`R`K` cZwZv`h`M`Zvi` m`f`l`g`Zv` e`w`x`
- m`k`v`m`b` I` g`v`b`e`w`a`K`vi` cZwZv`
- gybe m`u` Dbq`b`
- cZwZv`b`K` m`f`l`g`Zv` e`w`x`
- A_`wZK` I` Dbq`b` b`w`i`Z` Mtel`Yv`

GQovovl wW.tbU b`w`i`Z`-w`b`a`f`K` I` m`s`u`k`-o` g`n`j`i` g`v`S` m`f`P`Z`b`Z`v` m`y`w` K`i` `Z` K`v`h`R`i` c`-`f`l`c` M`h`f`Y` Z`v`i` D`O`x` K`i`v` j`f`l` R`b`i`Z`c`Y`w`f`b`e`w`e`l`t`q` c`f`v`e` w`-`v`i` K`v`i`x` w`f`b`e`u``q`M`h`x` K`g`R`v`E` cwi`P`v`j` b`v` K`i` `v`f`K`| e`v`K` m`v`c`v`v` t`m`U`v`W` m`e`q`v` I` Av`B`i`m`A`v`i` Av`B`B`A`v`i`-G`i` m`f`z` t`h`S` D`f` `v`f`M` w`f`b`d`f`l`i` d`j` c`h`-M`tel`Yv` K`v`h`P`g` i`i` K`i`v` d`t`j` wW.tbU` G`i`B` g`f`a` `e`w`k`K` cwi`g`E`j` w`b`f`R`i` G`K`w`U` m`y`p` D`3`4`j` Ae`vb` m`y`w` K`i`Z` m`f`l`g` n`t`q`Q`| GQovovl` K`v`b`W`v`i` t`U`w`j` t`m`U`v`i` W`U`A`M` m`B`R`v`i`j` `v`f`U`i` Av`B`i`m`U`G`m`i`W` m`B`f`W`f`bi` Av`B`f`K`B`i`W` R`v`c`v`f`bi` G`w`W`e` B`b`w`-w`U`D`U` I` h`y`i`v`f`R`i` G`j` w`W`m`-G`i` m`f`z` m`g`f`S`v`Z`v`i` gva`tg` wW.tbU` Z`v`i` K`v`R`i` cwi`va` `w`f`l`Y` G`w`k`q`v`i` ev`B`t`i`l` w`-`Z` K`i`Z` m`f`l`g` n`t`q`Q`| cZwZv`b`w`U` t`M`-v`e`j` b`t`j` R` c`v`U`b`v`i`w`k`c` (w`R`f`K`w`c`), I`q`v`b` I`q`v`i` `m`v`D`_` G`w`k`q`v` I` Av`B`i`W`A`v`i`m`-G`i` c`v`b` G`w`k`q`v` t`b`U`l` q`v`f`K`P` m`m`|

O`tg`v`e`v`B`j` t`j` W`x`-i` gva`tg` R`x`e`b`-R`x`e`K`v` w`e`l`q`K` c`O`q`v`R`b`x`q` Z`f` `c`j`-x`i` `wi`a`R`b`m`v`a`v`i`Y` w`e`k`l` K`i`i` b`v`i`x` I` c`Z`e`U`x`i` c`O`e`k`w`a`K`v`i` e`v`o`f`Z` A`v`a`y`b`K` Z_` I` thvM`f`h`M` c`h`y`i`w`f`w`E`K` t`g`v`e`v`B`j` t`d`v`b` m`O`e`n`v`f`i` Av`K`l`Y`x`q` c`S`v` D`M`w`e`t`b`i` R`b` 2005 mvtj` i` b`f`f`a`f`i` w`Z`D`w`b`t`m` A`b`y`o`Z` Z_` m`g`v`R` w`e`l`q`K` w`e`k`i`m`f`a`j`b` (W`w`e`-D`G`m`A`v`B`G`m`)-G` wW.tbU` O`w`e`k`i`t`R`U`v`i` G`e`s` Z_` I` thvM`f`h`M` c`h`y`i`O` c`j` `v`i` 2005` A`R`O` K`i`i`|

wW.tbU (tWtfj ctgU wi mvP`tbU qvK)
6/8 ug`v`q`b` t`i`w`w` e`-K`-w`e` t`g`v`v`a`S` c`j` X`v`K`v` 1207, evs`j`v`k`
t`d`v`b` : 8156772, 9131424, 8124976
d`v` : 88 02 8142021
B`-` t`g`B`j` : info@dnet-bangladesh.org
I` t`q`e`m`v`B`U` : www.dnet-bangladesh.org

`vwi `a weṭgvPb I gvbemaKvi cōZōv
KgbI ṭqj ṭ_i i ṭvKeP

ŌAvng AvcbvṭK GKvU i ṭvKeP ṭ`tev.... tmB `wi `Zg I `ṭṭZg gvbvUvI ṭPnvivi
K_v ṭṣiY Ki"b, hvṭK Avcvb ṭ`ṭLṭQb Ges ṭKvṭbv KvR Kivi AvṭM vṭRṭK vRṭÁm
Ki"b, Avcvb hv KiṭZ hv"Ob Zv I B e"v³ i ṭKvṭbv DcKvṭi Avmṭe vKbv| Avcbvi GB
KvRvU ṭ_ṭK vZvb vK ṭKvṭbv vKQzARṭ Kiṭeb? Avcbvi ṭbqv c`ṭṭcvU Kx ZvṭK Zvi
vṭR Rvṭb I vṭR j ṭṭ'i cōZ vṭqṣṭ cōZōvq ṭKvṭbvFvṭe mṭvqZv Kiṭe?...GB avṭbi
vRÁvmv AvcbvṭK KvRvU Kiv vṭṭq Avcbvi gṭa" th mṭ`n iṭṭṭQ Zvi cṭKvK Nvṭe
Ges Avcbvi KvRvU Kivi vṭar-ṭṭṭi Aemvb Nvṭe|ṭ

gnvZv MvÜx

KZÁZV - Kvi

AvšRĀZK Dct` óv Kugktbi G eQti i cĀZte` b GKU mvešj Z KtgĀ` VM I GKubōZvi dmj | GtZ 26 Rb wkĀwe`, tckvRĀx I gvbemaKvi KgxĀ AmvaviY Ae`vb mubteKZ ntqtQ, hviv wBR wBR tckvq `bvqab` | GtĀĀĀĀ Avgiv ab`ev` w`tq AKU wPtĒ AvgvĀ i KZÁZv cĀKvK KiQ: K`w_ A`vj ewUĀ, wKw AvivgeĀj v, tKwfb teBj Ān, w PwĀevb, wRj KtUĀ, A`wĀj mb Ww- ewi, c`wUK Avj, mweĀx, bvtmKviv, RM`xk, `viv, cj nŃU, wĀm RKubK, wCvvi jvgĀ, m`vŃĀ wĀ tebeM, tbfj wĀUb, Bwi b g`vKK`vĀtj m, A`vj vb g`vKtPRw, gwĀj bx tgnĀ, AvgZvf gĀvRĀ, webvBdvi bl Āivh, G`vb tcvUdi, gvMĀiU tibi m, wĀ Ūtm im, wmiR mvBZ, A`vgvŪv kvn& WMj vm wUĒb I w`cxKv D`vMvgv-i cĀZ |

bqwj -x I tRtbfvq KgfZ Ges hĀivĀR`i DBĒb cvĀK`gvbemaKvi I `wĀ`? wĀgĀPb kxlĀ AbjōZ mĀšj tĀ AskMĀYKvi x wĀfbaGbwRI, wĀklĀ I gvbemaKvi KgxĀ i mĀ½ ci vgtkĀP wĀvĒtZ GB cĀZte`b cĀqĀbi KivwU wĀKwKZ nq | GB cĀqvi gā` w`tq KgbĀtĀj _fĀ` t`k, tĀj t`ĀK wĀklĀ AskMĀYKvi x I KwUteDUi iv GKwĀZfvte ZvĀ` i gj`evb gZvgZ w`tqĀb | Avgiv ZvĀ` iĀK ZvĀ` i gj`evb I `ZĀZ`AskMĀY I gZvgZ cĀvĀbi Rb` ab`ev` RvbvB | wĀkl Kti Avgiv ab`ev` RvbvB tWĀFW e`vU, w PwĀevb, DBYU b K- , tgnbv` t`kvB, AiĀUv WMj vm, RĀj qv nmg`vb, cj nŃU, i l kb Rvrvb, tMĀg RvĀm, A`vj vb g`vKtPbwR, tivR gĀqevRv, K`vĀij bwmĀ, fĀm bĀ vĀcv, gvBĀKj I wĀqĀvĀ, ewbĀd Bm Atq-GĀwĀbivb, G`vĀjv tcbĀivR, evUĀ ivgPiY, gvMĀiU tibi m, GwĀj kUĀ wmiR mvBZ |

mĀZ` ej tZ wK AĀbK msL`K gvĀj bvbvfvte wĀfbaĀchĀq cĀZte` b i mgwĀtZ Ae`vb tĀtĀQb, GwU cĀKv mĀe KtĀQb | hvĀ` i mKĀj i K_v DĀj -L Kti ab`ev` t`qv cĀq AmĀe | Zte GK_vl wK th, KvĀiv KvĀiv K_v wĀkl fvte DĀj -L KtĀZB nte |

GtĀĀĀĀ cĀĀgB DĀj -L KtĀZ nq nsKs wĀkĀe`vj tĀj cveĀj K j wCvUĀgĀU i Ńvi B. K. cvl cĀdmĀ I eZĀvĀ tKubqvi mĀwĀwĀK chĀj vPv Kugktbi cĀvb Bqvm NvB-Gi bvg | wGBPAvi AvB-Gi cĀĀ MZ GK `ktKi l temk mgq aĀi Ges mvgwMĀfvte gvbemaKvĀi i AbĀĀj wĀij mfvte KvR Kivi Rb` ZvĀK Avgvi wĀkl ab`ev` Āvcb KiQ | GB cĀZte`b Zui `š i Yxq mrvqZv I Ae`vĀ mgx |

GQvov GB cĀZte`b i PbvKvĀj cvĀk t`ĀK AvgvĀ` i mĀ½ gj`evb gZwĀbgq Kiv I cĀZte`b i PbvĀ wĀfbaĀchĀq, i "ZcY`gZvgZ t`qvi Rb` Avgw wRg KtUĀj i KvĀQ wĀkl fvte FYx | AvĀiv ab`ev` RvbvB G tK wke KgvĀĀK wĀvb cĀqĀvĀtbi gĀtZ`Zui Abe` eŪZ; Dct` k I wĀ-Z AvĀÁZv w`tq GB cĀZte`b cĀKvĀ mrvqZv KtĀQb Ges ab`ev` RvbvB w`cv tMĀfvi tK wZvb kZ KgĀ`-Zvi gvĀSI AvgvĀ` iĀK, i "ZcY`gZvgZ w`tq mrvqZv KtĀQb |

GQvovl MĀelYv mrvqZvi Rb` KZÁZvi mĀ½ Avgw tĀwĀi Kv tWwvU Ges GB cĀZte` b i wĀi -wĀt`Rbv I cĀKvĀbvi Rb` i wĀK Kvj Kvi bvg `š i Y KiQ | GKB mĀ½ Avgiv ab`ev` Āvcb KiQ KgbĀtĀj _mĀPevj tĀi mKj KgRZĀ` i cĀZ, hviv hĀ_ó mgq I gj`evb Z_` w`tq AvgvĀ` i cĀPvĀtK mgx KtĀQb |

Avgw wĀkl fvte ab`ev` Āvcb KiQ AvgvĀ` i bqwj -x I j Ūb AvĀm wĀtgi mĀšjmbZ m`mĀ` i, hviv DĀj -wLZ mĀj t` i AgĀ` Ae`vb, tĀj v GKubōfvte msMĀ KtĀQb, MĀelYv KtĀQb, wĀ tĀQb, wĀfbaĀmĀšj b I mĀfvi AvĀqvRb KtĀQb, Ges GB cĀZte`b i PbvĀ AMĀwZ mĀtĀb cwi PwĀj Z wĀfbaĀKgfĀ` vĀM I wGBPI wRĀg wĀfbaĀcĀPvĀi gvĀS mgšĀ mĀvab KtĀQb | GtĀĀĀĀ mweĀ KgRvĀUĀi gvĀS mĀmgšĀ NUvĀbvi Rb` wĀtĀj KvMvix, A`vgvŪv kvn& tKvi GgŪĀn, nvmZ _vĀ¼, tKqvi gwUĀ, wĀfygnvĀĀ Ges kvĀtĀb tMĀgR, tĀvĀtUk bvtqK, Abjvav tK I w`cxKv tgvMwĀj tĀwU-i wĀteĀ Z cĀPvĀ, tckv` wĀi Z; I AvšwĀ K mĀthwMZv wĀkl fvte DĀj -LthwM |

GQvovl Avgw wĀkl fvte ab`ev` RvbvB ivav kgĀI wC cĀv` tK ZvĀ` i mrvqZvi Rb` Ges tmwĀj KgvĀĀK wĀvb Nb Nb wĀ`jĀ wĀvU I KgwcDUvi fvBivĀmi mgm`v tgvKvĀej v Kti AvgvĀ` iĀK KwĀi Mwi mrvqZv w`tqĀb | Gi cĀKvĀK Avgw MĀelYv, cwi gvRĀ I mĀPvĀšZ gZvgZ t`qvi Rb` wĀkl fvte ab`ev` RvbvB teĀwĀg b ĀdĀ I wĀwĀj c WvĀwU-ĀK Kvi Y mĀgvnxb gvbwmK PĀtci gvĀSI ZvĀ` i AvšwĀ K KgĀĀPvĀ I GKubōZvq GB cĀZte`b cĀKv mĀe ntqtQ |

GB cĀZte`b cĀKv I i PbvĀ cĀqvi wĀfbaĀchĀq MĀelYv, GwĀfvĀKvm I msĀk-ōĀ` i mĀ½ thwMĀthwM iĀvi tĀĀĀĀĀ Aw_Ā mrvqZv KtĀQ GdwmĀ PĀvĀĀ ZnwĀj I gvbemaKvi cĀKĀ ZnwĀj | GRb` msĀk-ōĀ` i wGBPAvi AvB MĀxi fvte KZÁZv Āvcb KtĀQ | GQvovl GB cĀKĀ GKRb MĀelK w`tq mrvqZv Kivi Rb` Avgiv I tĀq`wĀYUvi dvĀtĀkĀ di tWĀgĀmĀm-tK Ges Ae`vnZ cĀwZōvbK mrvqZv t`qvi Rb` tĀwW`dvĀtĀkĀ ab`ev` RvbvB |

GB cĀZte` b cĀKwKZ mKj gZvgĀZi `wqZ; wGBPAi AvB-Gi |

gvqv `vi "I qvj v
cwi Pvj K, wGBPAvi AvB
tmĀPĀĀ 2001

mPcÎ

mPbv	1
cŪg Aa"vq : KgbI t̄j t̄_ `wii`ª	3
wŒZxq Aa"vq : `wii t̄`ª i Kvi Ymgñ	13
ZZxq Aa"vq : `wii`ª w̄t̄gvP̄t̄b AwaKvi w̄f̄w̄ĒK cŪ vebv	29
PZL©Aa"vq : gvbew̄aKv̄t̄i i KvWv̄t̄gv	35
cĀg Aa"vq : `wii` t̄` i Rb" AwaKvi cŪZôv	49
I ô Aa"vq : KgbI t̄j _, gvbew̄aKvi I `wii`ª w̄t̄gvP̄b	69
m̄cwi kgvj v	78
cwi wkó	81